Массе а мехкий пролетареш, в1ашаг1кхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ ОБКОМА, НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 23 НОЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 140 (6706). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС Центральни ревизионни комиссе

22 ноябре КПСС Центральни ревизионни комиссе заседани хилар.

Заседане ладийг1ар 1982 шера КПСС Центральни ревизионни комиссе баьча балхах комиссе председатела Г. Ф. Сизова баьча хоамага. Цо белгалдаьккхар, КПСС Центральни ревизионни комиссе, хьалхаг1а а санна, КПСС Устав ларде а лувцаш, парте центральни органашка хьожаш дола дешаш сихен нийсей ревизех чакхдахара, КПСС Центральни Комитета кассайи предприятейи дешашта керттера теркам т1ахийтара. КПСС Центральни ревизионни комиссе балха т1а нонаг1о моттиг д1алаьцай моттигерча партийни организацей ревизионни комиссей балхашта г1о-новкъостал даро.

КПСС Центральни ревизионни комиссе д1аходихьаш вежарашха йолча коммунистически болхлойи партей ревизионни комиссей балха опыт д1а-хьа йоввийтилга.

Заседане хьажа а хьежа ч1оаг1йяр КПСС Центральни ревизионни комиссе 1983 шера бергболча балха план.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1982 шера 22 ноябре хилар КПСС Центральни Комитета арг1анара Пленум.

Пленумо ладийг1ар —1983 шера СССР экономически социальни дег1айоалаяра Пачхьалкхен планах: СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. Байбакова а «1983 шерарча Пачхьалкхен бюджетах» СССР финансай министра В. Ф. Гарбузова а яьча докладашка.

Докладий хьакъехьарча прениешка къамаьлаш дир: ни. В. В. Гришина — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара, Г. В. Романова — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, Э. А. Шеварднадзе — Грузе Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. П. Ляшкос — Украински ССР Министрий Совета председатела, Г. С. Золотухина — СССР заготовкай министра, Г. П. Богомякова — КПСС Тюменски обкома хьалхарча секретара, Н. В. Переверзевас — Ростовски областа «Путь Ленина» яхача колхоза звеньевая-комбайнера, В. П. Демиденкос — Казахстана Компарте Кустанайски обкома хьалхарча секретара, Г. П. Лоцмановас — электронни вычислительни машинай Казански завода монтажниццас, Л. Г. Клецкова — Белоруссе Компарте Гродненски обкома хьалхарча секретара, Б. В. Бакина — СССР монтажни лаьрхх1а долча г1ишлоний балхийи министра.

Пленуме д1аьхха къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Ю. В. Андропова. Из къамаьл кепайоазон т1а арадовл.

КПСС ЦК Пленумо цхьа барт а болаш т1ийцар, кепайоазон т1а арабоала дийцача дешаех бола Соцам.

КПСС ЦК Пленум хьежар организационни дешашка.

ЦК Пленумо КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат хинначара членалла ваьккхар Г. А. Алиев.

ЦК Пленума КПСС ЦК Политбюро члена а КПСС ЦК секретара а декхарех мукъавалийтар нов. А. П. Кириленко, из могаш ца хиларца а цо ше дехарца а дувзаденна. КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Ю. В. Андропова белгалдаьккхар, нов. А. П. Кириленкос дуккхача шерашка моттигерча партийни органашка а иштта КПСС Центральни Комитете а хьинаре болх баь хилар, партенеи, мехкаи хьалхашка цунна караг1даьннарий шоаш хам беш хилар.

ЦК Пленумо КПСС ЦК секретаралла хержар нов. Н. И. Рыжков.

ЦК Пленумо КПСС ЦК членалла кандидаташ хинначара членалла баьхар ни. В. С. Алхимов — СССР Госбанка правлене председатель, В. С. Макаренко — Украина Компарте Крымски обкома хьалхара секретарь, Н. В. Переверзева — Ростовски области «Путь Ленина» яхача колхоза звеньевая-комбайнер.

ЦК Пленумо къоабалбир КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета «Леонид Ильич Брежнев даим дагалоаттавара хьакъехьа» бань соцам. Соцам кепайоазон т1а арабоал.

Цу т1а ший болх чакхбаьккхар Пленумо.

1982 шера 22 ноябре КПСС ЦК Пленуме
КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА Ю. В. АНДРОПОВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий!

Пятилетка арг1анарча шера планен бюджетен проекташ йийца доал вай. Вайга хьачуденнача документаш т1а теркальный Политбюро яь хиина лоарх1аме дукха замечанеш. План кхоачашъеча юкъарг1а Министрий Совето теркалъергъя, мотт сона, тахан тела предложенеш а, новкъостий.

Пленуме къамаьлаш дьча новкъосташа яьхачунга ладийг1ача, вайна массанена а хетар цхьатара да — планен бюджетен проекташ б1арчча хьайййача КПСС XXVI съезда установкашна хьежжа я, цудухьа къоабалъе йоаг1а уж. (Т1оараш тох).

Плана проекта т1а белгалдоалар фуд? Экономика дег1аахара темпаш сихъе, къаман доход алкамъювлара, промышленностен юртбоахамен продукце, розничны товарооборот шеръира хьадда доза боарамаш лакхде — лаьрх1ад. Халкъа боахама эффективность лакхъяра балхаш д1аходихьа оттадаьд — д1аухийта материалаши къаьлгама ресурсаши ма мотта к1езиг а еш кхоачашъяь хила еза лакхаг1а йола заданеш.

Белгалдаккха доаг1а къахьегамхой хьал-торо лакхъяра т1аберзабаь парте къикъ проекта т1а хьалхоацаш хилар. Планаг1а лерх1 «Б» группа довиъаш сихаг1а дег1аахувлилга, халкъа эша товараш дукхаг1а иракхецилга. Дукха материальни финансови ресурсаш хьожаю агропромышленни комплекс д1ахо дег1айоалаяра. Д1ахо а лакхлургъя бахича наькъа реальни доходаш. Пятилетка заданешка хьежжа я чу1а д1енош хьалдара объем а.

Цу тайпара, плани проекто бакъду, советски сага, цун къахьегаман бытен хьалхий, из вужлию дег1аволаваро новкъо елга парте лоарх1амег1ара программи установка йолаш дукаш хилар.

Массаь а санна, тоъал болча боарама тарвалдаьал обороне вшараш а [illegible]

[illegible]

вай кийчъяьяр 1илманца бакъяь экономически политика, производства эффективность лакхъяра, цуьна интенсификаци яра т1аберзабаь викъ лаьцабар. Цхьабакъда, вай боахам цу наькъа т1а боаккхилга, эффективностагахьа лостабелга х1анз а шортига лел.

Экономика эффективноста керттера хьюхам — къахьегама овсарле вайна кхоачам бергбоацача темпаег1а лакхлу. Бийдален из чакхйоахен доакъош дег1акхувлара даькъе бувзам ца хилара проблема юсаш я. Ма дарра аьлча, к1езиглуш яц продукцега д1аука материалаш.

Хьалхаг1а а санна дукха рузкъа д1аухийташ производственни зенаш деши кхоачашъю планаш. Х1анз а к1езига бац экономика кхом беш хила еза яха г1ордаьнна Леонид Ильича дешаш раьза хиле хьа а кхайкадеш, х1аьта ма дарра аьлча, из деккар кхоачьшдара хайра х1ама ца деш бола боахама кулгалхой.

Гучох, х1анз а д1адаланза да къаьнарчунга д1а1амар. Х1аьта пхьанцабаранта башха ца хоши хила а тарлу г1улакх д1а миита доладергда. Ужжамо болча новкъосташта фу новкъостал дергдар-хьог1 аьнна уйла яиза аргьиц. Х1аьта керттердар — экономикана кулгаллара еррига сфера — урпавлени, планировани, боахама механизм — органькиха тоаяра болх сиабелга.

[illegible]

делга практически д1адоладе деза ха хьат1аэттай мотт сона. Цу хьакъехьа г1улакхаш т1адеккад Совминиан Госпланан. Укхаза деш дола г1улами хьожаш де деза, нагахьа санна эше, эксперименташ е, вежарашха долча мехкий опыт а оза, теркалъе еза. Дукхаг1а шоай ло1амаг1а хулийтилга массе оаг1орахьара бехктокхам лакхбарца, дерригача халкъа хьаштий йоакхо ярца цхьана тардеш хила деза.

Халкъа боахаме доккхий кхоачамаш да вай. Цу хьакъехьа дийцар тахан къамаьлаш деш а. Уж кхоачамаш леха деза 1илма-технически прогресс сихъярца, 1илмана караг1дувлараш, техника, хьалхалетта опыт шеррен сихха производствана юкъекхувларца. Из дош, вайна ма харра, керда дац. Из цкъа оттадаь 1ийнадац парте съездашкеи ЦК Пленумашкеи.

Х1аьта а г1улакх мела лел. Х1ана? Цуна доаг1а жоп а дукха хана деиз довзаш да: керда метод, керда техника юкъейоалаяра иита е нешта производство эрганикха еза, х1аьта из план кхоачашъяра 1аткъаш хул. Х1ана аьлча, производства план х1ана кхоачашъяьлш аьле хоатт, х1аьта керда техника юкъейоалаяра г1улакх мела леладарах дукхаг1а баьнхача а беги мара баккхац.

Нагахьа санна керда техникен къахьегама керда методаши юкъейоалаяра г1улакх боиъоша д1аходахьа безам болаш вай дале, де довар да боахама централни органаш, 1илмай академиа, ГКНТ, министерствани [illegible]

[illegible]

на доал деш хилар хьахьокхаш доля масалаш к1езига дац вай. Бакъда, из опыт, хала хете а, йоагг1ача тайпара д1айоаржаеш яц. Х1аьта дукхаг1ча хана къаьстта дукхазе де дезаш х1ама а дац из. Долче, эшаш дар кхьдар да — инициативен довл ца дара а хьурмат ца дара а духьала хьадда къовсам лоаттабари.

Ховш да, вай предприятей, вай колхозийи совхозийи х1ара болхлочо, х1ара къахьегамхочо даьнъа а лоацаш мара из дош кхоачашдергдоацилга. Из дош шоай г1улакх санна цар д1ат1оэцаргдолаш х1ама де деза.

Дерригa чулоацаш аьлча, новкъостий, вай халкъа боахаме кхоачашде ха хьат1акхаьча дукха дешаш да. Сога, хов ма хиллара уж, кхоачашдара кийча рецепташ дац. Бакъда, духхьал вайна массанена — парте Централни Комитета — хьалхашка латт царна жоп лохилга. Даймехка а дуней а опыт в1ашаг1а а тохаш, дикаг1болча практически болхлойи 1илмахойи знанешта аккумуляци а еш лохилга. Алхха цхьан лозунгашца г1улакх латтачара меттахьа доаккхалургдац. Партийни организацешка, боахамий кулгалхоша, инженерно-технически болхлоша бокха организаторски болх бе беза, цу 1алаьмате доккхийча лоарх1амеча дошаех х1ардар х1ара отрасла боарамо дийцаца 1еш, х1ара заводе, х1ара цехе, участке, х1аьта, нагахьа санна шуи безам бале, — х1ара болх беча моттиго а дуйцаш.

[illegible]

дар аьлча, мехка Кхачан программа кхоачашъелга — из цхьан шера лаьрх1а г1улакх доацилга. Из ишттa да. Бакъда, духхьал д1аала дезаш да вай цхьаькха а: Кхачан программа кхоачашъелга т1ехьатетта йиш йоацаш хилар. Агропромышленни комплекса болхлоша х1ара ди т1ехьаг1а низаш совдаха деза, уж дешаш кхоачашдара д1аухийташ йолча 1алаьмате йоккхийча средствашa пайда тахан а, кхы а дукхаг1а — кхоана а лургболаш къахьега деза.

Политбюрос лоарх1, хьат1адоаг1ача шера планаш ювцаш партийни комитеташка хургйолча пленумашкеи активашкеи, халкъа депутатий Советий сессешка ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъелга мишта латт хьожаш дош дувца деза, аьнна. Цу лоарх1амеча участкера дерригa практически г1улакхаш Кхачан программаца вай ниьсдеш хила деза.

Сел ч1оаг1а доашхаш дувцаргдац аз юртбоахама шу дика чакхдаккха, чунца хьувкъам ца бойташ лораде, хьат1адоаг1ача шера хьувкъама лард йолла, хьайбаш толаме 1аигар даха дезаш хиларах. Т1ехьа ца а тетташ керда декхараш кхоачашде доладе деза, уж агропромышленни комплекс дег1айоалаяра [illegible]

[illegible]

болх байтилга 1алашде.

Ч1оаг1а лоарх1аме да к1орах, 1алама газах, мехкдаьтта продуктех, йовхала а электрически а энергех дас санна доал а деш пайда эцар. Цо д1адех, бакъдар аьлча, дерригача доакъошка хьалхьадда хулцамаш делга а эггара хьалха — энерги кхоеш йола техникен технологии шерра юкъейоалаяр, нормативаш тоаяр, кхомбара т1ехьа лоаттабеча къовсаме материальни моральни стимулех пайда эцар, сов дукха, нормасл лимители т1ех материалаш д1аахийтарах доаг1ар ч1оаг1аг1а хьадехар а.

Хургйолча СССР Лакхехьарча Совета сессе оттае лерх1 предложени: министерствай балха т1ахьожам лоаттабергболаш, ресурсех хьурмат деш пайда эцаш боацача моллаг1ча рангех болча боахама кулгалхошнара доаг1ар хьадехаргдолаш йола энергетика массазара комиссеш Союза Советеи Къамий Советеи в1ашаг1йохкар.

Краяшка, областашка, республикашка цу г1улакха в1ашаг1ъехкача предприятешка т1ахьожам лоаттабелга в1ашт1ехьданкхара йолча комиссей болх аибе беза.

Транспортерча г1улакхий хьала сатоъдеш а Политбюро. Машинаькъий министерствое, хьалхаг1а а санна, доагор, хьу, кхыдола мовхьаш д1аккхахьара даькъера халкъа хьашташ кхоачашделга 1алашдац. КПСС ЦК цу хьакъехьа дукха сигналаш ух моттигерча советски а боахама а организашкара цу хьакъехьа дийцад тахан уьх Пленуме а.

[illegible]

кхам эггара хьалхарча даькъе т1абуж 1аьржача метал лурге министерствана. Боккъалдар аьлча, объективни халонаш а я. Керттерча фондай нонаг1а дола даькъа реконструкци, модернизаци е езаш да. Министерствана ц1енхаштта новкъостал зе деза Госплана, Госснаба, машинаш еча министерствашa.

Экономика дег1айоалаяра, керда инзалаш хьалдара, вах чубаха а культурно-бытовой а г1ирсаш хьалдара 1алаьмате дукха средстваш хьежаю вай. Царех дикаг1ча тайпара пайда эцар 1алаьмате боккха лоарх1ам бола декхар да. Х1аьта цунца цхьана капитальни г1ишлошъяра даькъе к1езига яц проблемаш. Кхы а ц1енхаштаг1а къовсам лоаттабе беза дуккхача объекташта низаш а средстваш а д1а юха екъарца. Керда г1ишлош хьалъелга к1езиг а деш, реконструкци модернизаци дукхаг1а е еза. Дуккхача дааькъе пайна ма хетта дац шоаш г1ишлош хьалъяр в1ашт1ехьдоаккхалга а. Цига долаш долча кхоачам боацараша шерагера шерага инзалаш хьалдаьдахара планаш кхоачашца ярга кхоачаду. Цхьайолча г1ишлош хьалъеча министерствашa, цу министерствай материально-технически база ч1оаг1ъяра наьха санна дукха финансови ресурсаш, машинаш, оборудовани правительствас хьежайоа а, г1ишлош-монтажни балхий боарам к1езигбу. Г1ишлош-монтажни балхаш дукхаг1ча даьъе во ду. Г1ишлон организацей мобильность кхоачам боцаш яц.

Уж кхоачамбоацараш д1адаккха к1езига решенеш т1адиьнац. Уж кхоачашъе оьш. Капитальни г1ишлош еча [illegible]

[illegible]

хиннача ленински указанеца.

Новкъостий!

Леонид Ильич Брежнев кхалхарах доазол араха дукха шоашта дага дараш дий дая дуней халкъашта юкъерча г1улакхашка КПСС-ей Советски пачхьалкхенои лелабергболча наькъа хьакъехьа. Уйла ел оаца т1ехьарча шерашка мел дукхаза г1ийртай тайп тайпара эгазе г1улакхаш Советски Союза хьат1адатка, вай политика агрессивачи яр, цхьа цхьаа пачхьалкхен т1аьхха вокхан к1ераяхлелма к1ерам т1аувттабер санна д1ахьокха. Х1аьта х1анз, сой, сагото еш ба из политика дуйца климатара. Из ца хуваялараца гу дуней халкъашта юкъерча арене машара сатеми хилара дола лоарх1аме х1ама.

Беррига бехктокхам кхета а беш аха дезаш ва со, советски араьхьара политика вай парте XXIV, XXV, XXVI съездий решенеша белгалъьяьча тайпара хила а хинай. Иштта болаш юсаш а а. Ч1оаг1а машар 1алашбеза, шоай зо1аме хилараш социальни прогрессанца бола халкъий боккъонаш лораела — вай араьхьарча политике кумда ца зуш не лерх1араш. Уж зе лерх1араш бахьан долаш лоаттабеча къовсаме партей пачхалкхени кулгалхой принципиально, дерраг1а, долаяча т1амаенга хьежжа г1улакхаш леладеш кургба. (Т1оараш тох).

Вай лерх1, тахан ара дунен халкъашта юкъера хьал хьаьхокхаш йола [illegible]

[illegible]

(Чакхдерзар 4-ча агlонгахь.)

1982 ШЕРА 22 НОЯБРЕ КПСС ЦК ПЛЕНУМЕ

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА Ю. В. АНДРОПОВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Хьалхадоладелла Доладуp 1-ча оагIо тIа).

гIерт ковкъостаьхка цхьаиа леладу гIулакхаши вежарашка долча мехкаша социалистически хьисапе дIа-юха ду гIон кIоаргагIа а эффективнегIа а хилийта цу даькъе [illegible] научно-технически производственни, транспортни, энергетически, кхыдола декхараш цхьана къобстадар а долаш. Цу плане хIана кийчдеш да дIахо цхьана де деза гIулакхаш.

КПСС и Советски паччахьалкхен дег тIара лоиш я деррига социалистически мехкашцара гIулакхаш дегIадоладен тоаден. Шинна оагIон дикачь лоламо дIа а юха а дола лакхени хьашташ дезаро социализман машарен хьаштий юкъара новкхо еш хиларо хьалхаккха еза нийса решени тоийталарча бахьанех боагIаш бола темаш дувнар дIа-юха кхетадеш доацача моттигашка а.

Ил доагIаш да вай сийлахь-воккхача лоаладхочоа — Китайски Халкъа Республикана а. Ташкенте а Баку а къамаьлаш деш Леонид Ильич Брежнева дIакхайкаяьча иделиша, дикача уйлана, предрассудкай инерцин дIаяккханза аргнолаш хилара по тIабахийтача терка мо дIахьекхар еррига вай партн тешаш хилар, из кхоинеца хьежа гIертaш хилар. ХIаьта вай чIоагIа терках тIабахийта хьожаш я да интайсни оагIонгахьара деча хIара позитиви гIулакхагIа.

Дунен халкъашта юкъерча вахаре лакхтуш латт блокех дIа ца кхетара болам в1ашагIоелача пачахьалкхенний группа лоарх1ам. Царех дукхаьарца тайп-тайпара доттагIлен буллимаш леладу Советски Союзо. ХIаьта царех шинна а оагIонна вай да боал, дунен гIа чIоагIагIа стабильность хилийтара гIо ду. Цунна дола масал — СССР-о Индеи леладу гIулакхаш. Колониальни ийгIоткъамах кIалхаръяьнача пачахьалкхенашца. шоай бортамукъале бахьанне къоп сам лоаттабеча халкъашца солидарность хилар хиза я хиннай, я а я советски араъхьарча политика керттерча принципех цаI.

Советски Iаьдала хьалхарча денош деча вай пачахьалкхе даим кийча я цхьаьнцa доли деррига мехкашца шенача дег тIара вIаши цхьана гIулакхаш леладе. Общественни системаш бе-бе хиларо цуна новкъарле е йиш яц — хIаьта я а яц шина а оагIорахьара доттагIа шена хилча. Цунах тешавеш дола масал — СССР-о Малхбузен Европа дукхача мехкашца машаре вIаши цхьана гIулакхаш леладеча хинна холуш йола прогрeсс.

Вай чIоагIа тешаш да кхохнам кIаьдбарча «белгалдоладаш хинна 70 гIа шераш тахан цхьаболча империалистически деятелаш адамлен халача исторе чухь дага доацаш хинна хIаьа дар. Лхьш дунеш дар нийса ца хиларах. А, кхохьам кIаьд баро политика чакхъяьнна этап яц. Кхоане цуэ я (ТIоараш тох).

Машар лорабарца а кхохкам кIаьдбарца а цхьатарра хьашт долаш ба берригаш. Цудукъа кIаьдла аьлча а шенхашттн я аьлнй ларх1а йиш йолаш яц тайп-тайпарча лоатъошка отношенеш вIашитIехьахара кийча хилар хьалхагIе а Советски Союз тIехьашка ялар дIадехаш еча заявленешка дукхар. Из вай дергдац. (ТIоараш тох) хIаьта вай м, ма ларра аьлча, дIадаьхха делаш хIана я дац цхьаннена а духьала санкцеш дьаш вай, кулгаш лаьлча договорашшеш соглашенешшеш тIера лаьнадаш. дIалолаль перегеворашка юкъагIаьхкиц. Цаьхха а белгалдаьккха белам ба са — Советски Союз соглашенена тIехьа я, бакъда, из лехи еза вIаши барта а цхьатарра бокъо цхьа йолаш хилара а лараш тIа. (ТIоараш тох).

США-на а кхыча малхбузен мехкашна а гера Iоадар кхитохара деннаех переговораш яра малин хьалхарча яргIан вайна тац дунчар вIаши кхета из дир белгалдаккхарах. Переговораш яр вайна фул аьлча, из да тайп-тайпарча пачахьалкхений ий заш еррнгача оагIонашта пайдана дола хIамаш дара вIашагIтохар. Переговораш ярах, хIаьта из, халахете я, каст-каста хулаш да, проблемаш шоай лIапргьаи Вай тIехьа да унахIена, оагIонашта могаш йола эггара чоалхаиегIа йола проблемаш, хIаьта эггара хьалха, кхетадеш ма хиллара, ядерни дараш гаина, вешта дола а гораш дехьара проблемаш къоастаяр лехара. Бакъда вай цхьаи оагIорахьара гера цхьаиие а дог ма доададе дIадаиихарга. Вай хIама из хоиш дола нах [illegible] (ТIоараш тох).

Малхбузено цхьаи оагIорахьара гера дIадакъхар хьалехаи вай. Вай инйсхоп, шинна а оагIон цхьатарра бокъонаш хилара. хьаштаи тервалдара, шенача дег тIана соглашени яра тIехьа да. Вай из де кийча да (ТIоараш тох).

СССР-га а США-га а дола стратегически ядерни герзаш аьлча, Советски Союз, хоиш ма хиллара, раьза я хургйолча соглашенеца боакъха хьалхара гIо санна шоай арсеналаш шинна а оагIоно хIаьна болча тайнара йитара, хIаьта цунца шинна а оагIонно уж кIалнгьара ю переговораш дIахо цхьара еттуэ бола хьалаш хьаккаллара а.

Ниэо, герзо деррига къеста я ду, даим къеста я дергда яхи уйла нохага яйта гIертарашта дагардар вIалла а хьоттIамаш СССР-о ХьалхагIа ийикха из хиннача тайнара историе авансцена гIа дола хIаиз халкъаш Цхьаннена дIанхоилл могаргдоаца оаз я дар. Цаьна могаргла хьинареча а кхоачнйде дерхIачоа тIадерзадаь ча а гIулакхоица ядерни гIома кхерам дIабакха, машар лорабе, долче вай планета тIара вахар лорaде. ХIаьта Советски Союза Коммунистически партe, Советски пачахьалкхено деррига а дергда из ишта хилийтара (ТIоараш тох).

Новкъостий!

КПСС XXVI съездо боккъонца белгалаьйиа цхьайтталагIча пятилетка хаи юкъа а дIарчача 80-ча шерашта а йола парте йIаьххача хацара стратеги. Из стратеги тIаерзаль я шерагара шу массана доал советски нах дикагIа бахийтара, цар къахьегамах хьахулар тIа-тIа доккхагIа хилийтара, вай социалистически строй шин гумаиин малан, шин хIама хьинхолла торониш кхы а йиздагIа хьаьхкхара.

Экономически а социальни а прогресса деррнгча доакъошка отталаьэ локiяий. ХIаьта дукхагIча лаькъе кер ди а декхараш. Толам. хоиш ма хиллара, тайша ба дукхача факторех, хIаьта эггара хьалхи де дерхIачоа тIаберзабеча ЦК коллективни балхах, партийни, пачахьалкхен, боахамд органий, еррнгача къахьегамо коллективий болх керттерча лостамоцта тIаберзабе вайна харах.

Вай доалахьа йола ерриа средствa оаргагIала е и 1983 шера плана ладанента шорра пропаганди яра а дIалолаийтара а ХIара предприяте, хIара къахьегама коллектива декхараика хьеназа белгалaьь хила ела уж. Из цкьи дале.

ШоалагIа-дале, керттерча участкашка политически кхетам белаш, балхах дика кхеташ, хьиннаре, болх вIашатIехьбахийта хоиш, кердачунна чам болаш, из ца хилча вай хакарча производствана толамe кулгалде йиш яц. нах хургболаш нийса дIаоттае ела кадраш (ТIоараш тох).

КхоалагIа - дале, къахьегамхой шоай хьинар ийде дела. Партийни комитетий, советски, профсоюзни, комсомольски органий лахаш керттера декхар да из. Цаьха къоабал а дь тIайийначу тIехьагIа парте идеех, планех, тIахьехамех, хоиш ма хиллара материальни ний [illegible]. План кхочашдьар из да доацача даьккхах тайно долга хIара къахьегамхоно кхетадар, вай дикагIа ма ма хьета дикагIа дахаргхиларах дола чоалхане доаца бакъдар мессие а кхетадар хIана къьаста лоархIаме я эшаш а да Ленина белгал ма даккхара, вай планий, вай производственни декхарий масштаб попкхагIа ме хул «дуккхагIа хила беза нах, царех миллионаш бараш юкъедола бела уж декхараш къестадеча шоаш даикъа лацарах.

ХIаьта из да, деша шерравъ малаига диллача, социалистически демократи дIахо а дегIакхуваь еж яхилга, вешта аьлча, къахьегача наха пачахьалкхен а общественни а гIулакхашта доал деча тIа-тIа хьинарегIа дакъа лаца дела яхилга. ХIаьта, хоиш мо хиллара, укхала дунца эшаш болхлоишта эшаш долчар, цар къахьегама а быта а хьалий йоакхо яр мел лоархIаме да.

Парте а пачхьалкхен а вахаре чIоагIъенна дIаэттача ленински нормашта а принципашта а массален цахалдиш тешаме хургда вай (ТIоараш тох).

Новкъостий! Вайна хьалхашка латта декхараш Iалаьмате доккхий, чоалхане да. Бакъда, вай партена кхочашдулургдолаш да.

Леонид Ильич Брежнев [illegible] деррига дунена цIаьхха а дIахьекхар вай Коммунистически партия советски халкъи вIаши [illegible] тадe йиш йоацаш долга, цар дагардар цаI — чIоагIа а лоархагIа ца долаш а ленински някъагIа дIахьалдашъяхьа ахар долга.

Советски наха шIаьха а дIагойтар марксизм — ленинизма идеяшта шоаш боарам боацаш мутIахьа болга, гIа лоархIаши елаши болга, хьамгара партн геттара чIоабарт-цхьоагIа, сабар долаш, шоай ницех йIубенна болга.

Дуккхача къамех латтача вай социалистически пачахьалкхен историе лоархIамеча событена — Советски Социалистически Республикай Союз хьаль 60 шу дизара накъадолх вай. Укх деношка советски наха шенa шенагIа йола уйлаш тIаерзаль я СССР хьеча юкъе латтача а коммунизм хьалъяра накъагIа вай мехка халкъаш хьаькъале дугача а вай ленински партехьа.

Партеи халкъей цхьоагIо чIоагIъяр сийлахь - воккхача Ленина васеташ кхоачашйелга чIоагIа леладар — цунах латт вай хургйолча ерригача каталоний тешам! (ТIоараш тох).

(ТАСС).

КПСС Центральни Комитете, СССР Министрий Совете, Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совете, ВЛКСМ Центральни Комитете

Укх денoшка КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Советo, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тIаийцаб «1982—1983 шера Iаи замалахь хьайбаш толаме Iангар дахара, хьайбай продукташ дукхагIа яхара а кийчъяра а Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржарах» бола соцам.

Соцам тIа белгалдоаккх, парте XXVI съезда, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхочаш a еш, колхозоша, совхозий болхлоша, юрта боахама агропромышленни комплекса кхыча доакъой а берригача болхлоша Кхачан программа чакхъяккхара, планаш а СССР хьаль 60 шу дизара сийна тIаница декхараш а кхоачашдара тIагIертта къахьегила.

Дукхача хьалхалаттарашa а производства новаторашa а, хьайбаш леладеча бригадаи а фермай а, колхозаи а, совхозий а, боахамий юкъарча предприятей а организацей а коллективаша инициатива дIайолаьй 1982—1983 шера Iан замалахь хьайбаш Iангар дахара, дулх, шура, кхыйола хьайбай продукци дукхагIа яккхара а пачхахьалкхенга йоххара а тIехьара Ерригсоюзни социалистически яхь.

Хьайбаш леладерия патриотически гIулакх шерра хьалдоац хьайбай боахама гIулакх дар лакхача технически боарам тIа даккха, фермашта а доакъарашта а машинаши оборудовании, комбикормаш, белкова витаминии, минеральни доакъара добавнаш кхы тIа арахецила а дIаухийтила а, цунца цхьана хьайбай продуктиш алсамоахила, уж хайнахь чуийсила, уж дика хула, фермагари аьина потребителага кхачилца уж мила лорасагa Iалашде гIертача «Сельхозтехника» объединенеш, комбикормови, микробиологически, кхыъш дулха, шурий промышленноста предприятей коллективаша.

Хьайбаш дертIа Iангара дахара, хьайбай продукци [illegible] колхозой, болхлой, специалистий а юрта боахамен агропромышленни комплекса кхыча доакъий берригача къахьегамхой а творчески хьинар дIахо дегIадоалара къаьстта лоархIам а беш, КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совето, ВЛКСМ Центральни Комитето могадаьд [illegible] 1982—1983 шера Iан замалахь хьайбаш толаме Iангар дахара, хьайбай [illegible]

[illegible]

комашта, горкомашта, райкомашта, СССР министерствашта а ведомствашта я, союзни автономни республикай Министрий Советашта, халкъа депутатий краевой, областной, районни, юртий, поселкови Советий исполкомашта, агропромышленни объединенешта, профсоюзни а комсомольски а организашта, колхозий, совхозий агропромышленни комплекса кхыча предприятей юккъаьнарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта тIадиллад производстве хьалхалаттарий инициатива ма могга хьалдоацилга. «Хьайбай боахам — хьинареча къахьегама фронт!» яхача лозунгагIа шерра Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржара бу организаторски политически болх чIоагIбелга.

Социалистически яхь вIашатIехьъяккхара а цох хьахулаш дар дукхагIа хилийтара а лакха боарам Iалашбе, хIара коллективе къахьегама яхь леларгйолен новкъосташха вIаши гIо дергдолеш хьал хьандолла, хан-ханнахьа итогаш е, уж яхье мел баьнарашта дIайовзийта, производстве хьалхалаттарий опыт шерра хьагойта, тIехьабусарашта новкъостал де. Хьалхалаттарий опыт къахьегам а производство а вIашатIехьъяккхара юкъеххуелара, пачхахьалкхен планаш а тIаница социалистически декхараш а толаме кхоачашдари къахьегамдой оарцагI бахара хьалхара кулгалдой а специалистий а лоархIами белхтокхами лакхбе.

Предприятеш объединенеш инициатива дегIа а кхуила, хьал а лувиа:

сельхозтехнике — гIулакх деча деррнгача боахамашта, фермашта, кормоцехашта комплекси технически гIулакх дар, машинаши оборудовании, бола из беш сеца [illegible] хьайбашта гIулакх дара халача баьхашта [illegible]

[illegible]

а леласча Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьнкараш лерхIабе хьайбаш лерттIа Iангар дакха, дулх, шура, кхыйола продукци яьккхара а пачхахьалкхенга йоххара а планашн социалистически декхараши кхобчашдеча доккхагIа дола толамаш даьха, хьайбаш ца къастийта, цуи продуктивность лакхъяь, хьайбай продукташ дукхагIа йоахилгеи кийчъелгеи Iалашдань бола производстве хьалхалаттараш, бригадаии фермайи, колхозийи совхозийи, боахамий юкъарчеи кхыча юрта боахамеи предприятей, организацей, учреждений гIонна долча боахамий коллективаш, хIаьта шитта районаш а автономни округаш а, областаш, краиш, автономни а союзни а республикаш.

Ерригсоюзни социалистически яхье шитта котбаьнараш лерхI хьайбай фермай а кормоцехий а машинашкеи оборудованегеи боарамагIа а эффективни а болх байтилга, дулх, шура, хьайбай кхыйола продукци хаинахьа чакхйоаккхилга Iалашдаь йола, юрта боахама комбикормаш, доакъара добавнаш, белкови бийдал янкхарен дIаахийтарен планаш кхоачош а тIехкхоачаш а яр Iалашдаь а йола, хIаьта цунца цхьана хьайбай а коа тIара оалхазарий а продуктивность лакхъяра, хьайбай продукци яккхарен кийчъярен планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра гIо дань сельхозтехника объединеней, кхачан, дулха, шурин, комбикормови, микробиологически промышленноста предприятей, цехий, участкай коллективаш.

Доаханга толаме Iа даккхийтар, 1982/83 шера Iан замалахь хьайбай продукташ дукхагIа яхари кийчъяри дулха леласча Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьнараштa яла КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ отталаь соцамо, царех

союзни республикашта ала — 6 Сийлен грамотеш 50 эзар соматара 100 эзар соматa кхочаладу ахчан премеш.

автономни республикашта, крайшта, областашта, автономни областашта яла — 31 Сийлен грамотеш 20 эзар соматара 50 эзар сомата кхач [illegible] ахчан премешн

автономни округашта [illegible] — 303 Сийлен грамотеш 5 эзар соматара 15 эзар сомата кхачоцаш ахчан премеш;

[illegible]

Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьнараш хоастабар дукха 1983 шера Советски Союзе гIолли доазол декхарча мехкашкен бахийта 10 эзар льготни туристски путевка хьожаяра хьакъехьа ВЦСПС-о еннар;

дикагIйолча комсомольско - кагирхой коллективаш та яла 700 Сийлен диплом оттаирен производстве хьалхалатташ хоастабара 1 эзар туристски путевка хьожаярен хьакъехьа ВЛКСМ ЦК-ас еннар:

фермай, бригадай, цехий, участкай коллективашта яла министерствай, ведомствай, профсоюзий ЦК-ай Сийлен дипломаши ахчан премеши, хIаьта шитта хьалхалаттараштa — доаханга толаме Iа даккхийтар 1982/83 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа леласча Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьнараштa яла 4 эзар Сийлен дипломи ахчан премеши оттадра хьакъехьа цу министерствашa, ведомствашa, профсоюзий ЦК-аша еннарш

Соцам тIа оттадаьд доаханга толаме Iа даккхийтар, 1982/83 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа леласча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш 1982 шера IV кварталеи 1983 шера хьалхарча их шерен хьоккамаш теркал а деш ергйолаш хилар.

Бакъахьа лаьрхIад, союзни республикай Компартей ЦК-аша, парте крайкомашеи обкомашеи, союзни автономни республикай Министрий Советаши, крайисполкомашеи облисполкомашеи, министерствашa а ведомствашa а профсоюзни комсомольски организацийн духьаиа Ерригсоюзни социалистически яхье тIелдаьнна доаккхагIа толамаш даьхан 1982/83 шера Iан замалахьа дулх, шура, хьайбай кхыйола продукташ дукхагIа яхара планаши социалистически декхараши кхоачашдеча къахьегама дехала [illegible]

[illegible]

Пропагандистски массово - политически болх производства лоархIамегIарча участкашка — юкъарчал доацаш хьайбаш леладеча комплексашка, фермашка, бригадашка болхвала баргбаш. Хьайбаш леладерашта юкъе латта социалистически яхь шерра дIайовзийтилга Iалашде, моральни материальни хоастанара йолча средствах, гойтара агитацех ма могга пайда эца, космонавташа оттаиь «Ю. А. Гагарина цIерагIа звездни вымпел» дьккхар духьа, гIорбаьнача хьайбаш леладерий прилаш яхар духьа фермаша, бригадаша леларо яхь хьинаре хьаллаца еза. шерра леладе деза хьалха латтача хьайбаш леладерий, дезалий дIинастей сий айдара гIулакх, халлаиза вIашатIехьдаха деза партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий, агропромышленни объединеней кулгалду болхлой, литератураи искусстваи деятелаш хьайбаш леладеращца вIашагIбетталулга, фермашкеи комплексашкеи ахийта беза квалифицированни лектораш, докладчикаш, художественни самодеятельноста коллективаш.

Газетийи журналийи, телевидене а радио а редакцешта могадаьд доаханга дика Iа даккхийтар, хьайбай продуктивность лакхъяр, доакъарех хьурмат деш пайда эцар духьа, планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдар духьа леладо социалистически яхь шерра ювцилга. Хьайбай боахам лелабела вIашатIехьдаккхарен технологеи хьалха латта методаш, эггара хьалха бригадни подряд, болхоцаш хьахинначох материальни моральни поощрени юкъейоа лоар вIоарга хьаделлилга, еррнгача торонех кхетамца пайда эца беза социалистически яхье хьалхалаттарий котбаьнарий, цхьайтталагIча пятилетка правофланговий барий опыт шеррен хьыгтай хьахьоахар духьа, хьайбаш леладечуй профессе авторитет айе ела.

«Плакат» «Колос» яхача издательствашта тIадиллад доахана Iа доаккхилга, социалистически яхь шерра повраьара деш бола организаторски политически болх дIоаттабара гIулакх вIаш тIехьдаккхара дикагIйолча [illegible] материалий комплексаш, плакаташ, фото выпускеш сераш кийчъеш [illegible]

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совето, ВЛКСМ Центральни Комитето [illegible]

[illegible]

СовгIаташ даькъала хилда шун!

Иоа. М. А. ЭСАМБАЕВНА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Исполнительски говзал лакха хиларахи Нохч-ГIалгIай АССР хьаль 60 шуи Нохч-ГIалгIайче шиш лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетаьь юбилейни мероприятеш, городе Москве хинна Нохч-ГIалгIай АССР литературан искусстваи Деноши кийчдечен чакхдоахачен хьинаре лакъа лацараха Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Эсамбаев Махмуд Алисултановича. — СССР халкъа артиста

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН

гор. Грозный,
1982 шу, 19 ноябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХУДОЖНИКИЙ СОЮЗА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Изобразительни искусства даькъе боккха болх барах Нохч-ГIалгIай АССР хьаль 60 шуи Нохч-ГIалгIайче шиш лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетаяь юбилейни мероприятеш, городе Москве хиннача Нохч-ГIалгIай АССР литературан искусстваи Деноши кийчдечен чакхдоахачен хьинаре лакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Нохч-ГIалгIай АССР художникий Союза.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный.
1982 шу, 19 ноябрь.

ТВОРЧЕСКИ КОЛЛЕКТИВАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Исполнительски говзал лакха хиларахи Нохч-ГIалгIай АССР хьаль 60 шуи Нохч-ГIалгIайче шиш лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетаь юбилейни мероприятеш, городе Москве хинна Нохч-ГIалгIай АССР литературан искусстваи Деноши кийчдечен чакхдоахачен хьинаре лакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

Нохч-ГIалгIай республикански музыкальни училища хоровой коллектива;

Ножай-Юртовски районни культура ЦIен цIенча цхьа вокальни группана;

Советски районни культура ЦIен «Башлам» яхача халхара ансамбла;

Наурски районни культура ЦIен «Асса» яхача халхара ансамбла;

пионерий школьникий республикански Дворца [illegible] халхарен ансамбла;

«Красный молот» яхача завода хоровой коллектива.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный.
1982 шу, 19 ноябрь.

Иоа. А. А. [illegible] «Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель» яха сийлен цIи ялараx дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика къахьегамхошта коммунистически кхетам луча, Нохч-ГIалгIай АССР хьаль 60 шуи Нохч-ГIалгIайче шиш лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетаь «Сказание о [illegible]» [illegible] лейни обзорени хьаьча хьинаре лакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель» яха сийлен цIи лойла [illegible]

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

1982 шу, 19 ноябрь.
гор. Грозный.

Иа. С. К. Авдеевайна, Б. Н. Арчаковна, Б. Г. Дзгоевна, И. Х. Касаевна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика къахьегамхошта коммунистически кхетам луча, Нохч-ГIалгIай АССР хьаль 60 шуи Нохч-ГIалгIайче шиш лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетаь «Сказание о земле вайнахов» яха юбилейни обзорени хьаьча хьинаре лакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист» яха сийлен цIи лойла.

Авдеева Светлана Константиновнана — «Союзгосцирк» яхача Ерригсоюзни объединене артисткана.

Арчаков Нурела Берсакъяна — «Союзгосцирк» яхача Ерригсоюзни объединене артиста-наездника.

Дзгоев Батра Георгиевича — «Союзгосцирк» яхача Ерригсоюзни объединене артиста - наездника.

Касаев Игорь Хазбиевича — «Союзгосцирк» яхача Ерригсоюзни объединене артиста - наездника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный.
1982 шу, 19 ноябрь.

Грозненски трамвайно-троллейбусни управлене болхлошта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

[illegible]

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

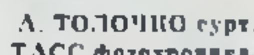
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

[illegible]

Дукха ха йоацаш, лаьрхIа-лаьрхIа ВАМ-а Бурятски участке хьахургьа керда поселок — Муякан. Цкъа чуIе наргIата цIенош, торгови центр, берий комбинат, школа — из деррига а хIана проекта авторий — «Белгоспроект» яхача институтий архитекторий чертежаш тIехь маьнна тIехь мара дац. ХIанз трасса 647 километр йолча, поселок хургйолча станцена лара йолла лаьтта дIадаьккхал. наха чуIе хьалдеча эгара хьалхарча цIенна лаьрхIа сипаш оттаьй.

СУРТА ТIА: машинаш Михаил Черникин — «БельБАМстрой» СМУ-251 эггара йоккхагIа опыт йолча гIишлонхоех ца!

А. ТОЛОЧКО сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР ХЬАЯЬ 60 ШУ ДУЗАШ

КЛАССОВИ КЪОВСАМЕ ЧIОАГIДЕННА ДОТТАГIАЛ

Лохе доладу вай XIX бIаьшерe чаккхйоаллаш Эса чIожа арендах нийцача Сунженски отдела лаьтта баьхача гIалгIаша цхьа цхьан йоккхача выступленех дола дувцар. Оаха даьча лоархIамех, цу тайпара бола лоаман нах (Ассински яхача станицаца лоархIаш хиннараш а болаш) итт отарашке баьхаб 1889 шера, уж хиннаб 3177 саг е 463 цIа. Цу отарашка бахаш бола нах, уж яда моттигаш а каст-каста хувцалуш хиннай, кхы а сихагIа хьахулаш хиннай кердаяраш. Цхьабакъда наьха лаьтта бахаш бола гIалгIай тIа-тIа дукхагIа хулаш къадоагIаш хинназ гIулакх.

Ишта, нагахьа санна 1893 шера Сунженски отдела лаьтта хиннача Оалкам, ДаьттагIа, Галашка, Мужечка, СомйоагIача, МагIа Эршти, ЭгIа Эршти яхача отарашка баьха беррага нах алхха 372 цIа мара хиннабеце. 1916 шера 788 хилар уж. 1896 шера доладенна керда хIама дар, нагахьа кхо шу хьалха, вешта аьлча 1893 шера Терски областа начальника инарал-полковника Каханова еннача лаьрхIача указанех гIалгIай оагIорахьара цхьаькха дукхьале а йоацаш, отараш йоага а еш цига баьха нах лоам шоай юрташка юхаахийте бале, хIана ишта эсала бацар уж. Цу тIа а гIалгIай общине лаьттача къовсама доазув дукхьала классови вIашдухьаленяй ваьккхагIа дар.

Статья тIа цIерашн тайпан цIераш яьха нах бо къонца болаш хинна а цу хана баьха а ба.

Сов дукха а бокъо йоацаш а яьхача йоалаша йиш йохаьча цу отарашка баьхача наха Сунженски отдела атаманага прошени яьй шоашта арендагIа лаьтта телача станицех шоаш дIатохар а Галашевски юрта правленена ахча тела дезаргдоацаш доаш мукъабахар а дехаш. Цу хьакъехьа коам баьбар цу отарий старшината Ф. Кудринага а. Амма жоп даьдар.

ГIулакх ишта эттача хана моттигерча хьакимашка хоам кхаьчар: прошенена жоп дарга ца а тъсжаш цIенкагIа 4 соми 11 кепиги долаш юрта правленена ахча гулде болабале безаш хиларах. Смета чIоагIъяь яьнна ца хиларагIа, старшинас распоряжени елар юкхьанца ишшта сом мара ма даккха, аьнна. Из дIаьнназ Ф. Кудрина помощникага Исмаилов Керамага гIолла.

Цу хана, 28 мае арендаторашa Галашка хьа а баьхна заявлени яьй, «отарашна бахнах юрта правлена лелаяра коал тела раьза а бац, дуртйолаш а баь» аьнна. ХIаьта а, 1 июле отарашкара доверенниеш баьийтар (К. Исмаилов хьалхагIа вахаш) йоал гулье. ШоллагIа дий наьха доверенниеш старшинай помощника правление ива а баьхка дийцад, «бахараш ла бунт а гIоттаьяй, ахча дала тугаш а бац, шоаст дика а лийтаб, гIоьмаьмаш а ет цаш, беррига нах хьаьна а ба. Цхьабараш гералаш а даьза хIерташ а бар, чоннаш [illegible]

раш а оттаеь цIа а даьхкад шоаш».

Уж бар арендагIа наьха лаьтта лаьца хинна баха баьхка хинна МагIа Эрштера, Футтанара, СамйоагIачара, кхычахьара нах.

Цул тIехьагIа йоала даьккхерча гIулакхах дIатехар лоамаш нахагара гераэнара дешаш а (Iаьдало юкъедихьар из). ХIаьта бунт яьраша шоай оагIорахьара оттадаьдар къоала легабуам баь нахбахта боахка декарь Алмазови Бехоеви хьахенара доиш (уж дувцара нах чIоагIа раьза бацар).

Из гIулакх тохкаш гучадаьлар укх тайпара хIамаш. Баха нах чIоагIа дукхьала баьнна болларшевьа, доверенниш отарашка яра а баьнна шоай ма хулла йоал гулъеболабеннаб, хьалупунгара ахча а хьаэдаш, из дукхн цIагIара хIамаш а кхухьаш. Амма ЭгIа Эрште а кхаьчараш Г. Бехоева цIагIа чубаьлча, гIулакх хувцденнад, цига бунт йола а еннай.

ЦIагIа саг хиннаваш, дукха ха йоацаш лаьIача Бехоева йиша мара, хIаьта на ахлархa дала хIама долаша хиннаш. ТIаккха «халкъо хержа а хержа» йоал йоахарий функцеш кхоачаш ъеш хиннача доверенисша, кхычахьа а шоаш из даьчча бесса, цIагIара гIайба бихьаб карадоацама. Амма йиша Бано дукхьала яьннай, цига гулбеца хиннача нахагара гIо а дехаш. ТIаккха, цу хана юккъера хьаьва а яйкха, Тебоев Султана цIогIа техал: «Доверенниеш вай цIагIара хIамаш кхаьа баьхкаб, дIаетта царна!».

ТIаккха дукхьале йича «лата» болабеннаб берригаш а.

Сайре хулаш ха яр, моттигерча начальства цига кийсденнача гIулакхах хоам а баь, шоай атаман керте а волаш бола Ассиновскера казакаш шоай ма хулла чехка бунт хиннача хьалкхаьчача. Амма уж де хIоьна доацаш бисар, хIана аьлча, дукхаьбарий шо-шоай цIагIа чубаха кхийнадар.

Ди юкъагIа а дита, 3 июне саррахьа Галашка баьхкар Ассиновски Несторовски станицай лаьтта ядача отарашкеи моттигашкеи баха нах, бIаь совгIа саг вар уж. Цар вьлар старшинага, хиннача гIулакха хьаьъехьара протокол дукхьала доверенниеш болча нахеи бунт гIаттадехьа лайнача Т. Алмазовеи Г. Бехоеви дувцараш дIа а няца, оттадара раьза дац ткъо, аьнна.

Из юрта правление хинна «вIашагIкхетар» ишта чакхдаьлар хоаш дац, амма цхьаькха хоаш да. Событеш цIаьхка а шоашта дукхьала хьовза мегаш хилар териал а даь, Iаьдаю дIахо йодача хана цу тайпара хIама ца хилита лаьрхIа цхьадола гIулакхаш дар: гIодаш дийттар, бахача нахага нийсденна доалаш а ца доаллш а доладерлаш хьа а довхаш цIенош ка чухьийжар, бунта юкъе [illegible] лувца тIехьадаьлар.

Цхьаьнха укх тайпара дола лоархIаме хIама а гучадаьлар.

«Доал де а бахарешнара гIулакхаш нийса леладе вия киратIа урлавии Ф. Кудрини цул гIоийта К. Исмаилови 3-ча отделене начальника [illegible]

дари, хIаьта отарашкара доверенниеш беспорядкаш ца хилийта ца магарагIа гIулакхаш тIера дIа а баьха, кхыбараш хержа хинна хилара. Из лаьй 1897 шера январь бетта. Цу дерригие тешал ду бунтана юкъаенна хинна событеш цу сахьате дIа а ца йоалаш йIаьхъенна хилара.

ДIахо йодача хана цхьан шера (1900 шератара 1904 шерага кхаччалца) лаьтта Iииллар моттигерча начальствоши Терски областной управленеш юкъе Сунженски отдела 3-гIа участок отделенерча казакий станицеш цхьанне чу — Сунженски (Онгушта) е Тарски (Шолха) дIалахьарах йола переговораш (цкъа 1900 шера хьалха цIи яьккхача станице хьойла, яьнна соцам а баьб). Цу гIулакха дола официальни бахьан даккха хIама доацаш а цхьаннена новкъа хила йиш йоацаш а дар — Iай наькъаш во хулаш хилара долача хинна тилла тIий ца хилари, амма отарашка баьха нах цу гIулакха дукхьала хинна хилар теркалдича ба хьан кхы хила делаш дар. Бокъонца лаьрхIача да ишта а хинна дар хIана аьлча, гIалгIаша шоаш йоахар. Мецхлойи ЖIайрахойи шахьарашкара отарашна баха нах дукхагIа бераш цу шиннахьара бар казакий станицашта юккъе гIолла чакх а бувлаш, бода никъ кхераме ба шоашта. Новкъа болхаш казакашца доппаш лелхаш хиларагIа. Шеко яц, из деррига кхы цхьаькха бахьан долаш хила а тарлора: Сунженски отдела лоамашкарча (ЖIайрахой, Мецхалой, Хамхой, Цхьорой шахьарашкарча) гIалгIай юрташтен, хIаьта ишта казакий станицай лаьтташ тIа ядача хаина бахача наьха отараштен доал деш болча начальника ставка станице хилча лоамаш аьрдагIча нахах из лоралра еча сов расходех мукъадоалар Iаьлал.

Цу тайпара, из дош а, гуш да вайна, дукхагIа болча наха дийлзача тайпара ца къоастадаь хиларо тешал ду администраци эIамигача хIамлина а лоаман наха товр дергдолаш ца хилара.

Хаина казакий лаьтта баьхача наьха боламах кхоачамбоацараш а даьхкад. Укх тайпара дар уж:

цкъа-дале, баха баьхкача гIалгIай отараш хаина яьхка хинна ца Iеш цига хьалдаь гIирсаш эIамига долаш а дика вIаши гаьна я, бокъонна лаьрхIача казакашта юккъе а хиннай. Цу гIулакхо вIашагIкъастадаь доходаьдар хаина бахарий низаш, цудукхьа цхьана дукхьала отта йиш йолаш а бацар;

шоллагIа-дале, болам стихийни а вIаштIехьабаккхахья а бар, боалаш бар мугIарерча наха хетараш цар уйлани дIакоцайита хоаш бола лидераш;

кхоалагIа-дале, хаина наьха лаьтта бахар лакхоша къовбалдеш хIама дацар, цудухьа лаки кхераш бар ишта баха нах е шоаш хьалха баьхнача нохавахийтар е тоттара Найкалера дIабахийтар. Цхьабакъда гIулакх ишта литте а, хаина наьха лаьтта баьха лоаман нах лоалуш бацар шоай бокъо йоаяр. Из хьагойт оча бIаьшерe чаккхйоалаш Эса чIожа хиннача вай нийцача событеш.

Цуна [illegible]

цаш тIаваха хела долча лахьача лоамашкара Iоара а бийнна, казакий станицашкара арендагIа нйдаьча лаьташка баха хайнача дунен цивилизацена юстара лаьттача лоаман наха тIа-тIа айхагIа бувламаш уттадера кхас бахача эрсашца. КIомарсанна, наьха уйлашта тIа цхьа ший общинана чугIертар. Цунах дунен юкъмотиг дерхIар юха отташ-отташ цуй метта дIаотт ший юрти тайпен мара ца дерхIар тIаэцаш лоаца керда гIулакхаш. Лоаман ахархой саьхтаме хьахул классови сахкетам. Терски областа тIехьайсача лоаман моттигашкара (цига лоха хиннаб социально-боахама дифференциаце боарам) Iоара баьлча укхаза вIаши моастагIал долча ший лагера бекъалу уж, «баррикадана» дехьеи сехьеи нийсбелча санна. Эрште вIашагIа а лийтаб, човнаш а еш, цу къовсамах кхоана цхьенаш а хьарчаш ловнаш хила тарлуш долга диц а луш.

Бакъ долаш да, лоамара Iоарабийннача наьха общество социальни группашта екъаллар хьалха уж баьхача моттиге хиннача юкъе башха хувцаденна хIама доацаш да ле а, цхьабакъда общественни группашта юкъера вIашдухьаленаш лоама чура Iоарабаьначул тIехьагIа дикагIа хоалуш а зелуш а яр. Цу гIулакха дикка гIо дир «дерригача къамашта цхьатарра бола» кхоалагIа из шийх дерхIаш хиннача моттигерча администраце а. Из тенденци хьагойташ хIама дар буйг хьоальча моттиге Ассиновски яхача станицера казакаш бахкар а.

Наьха классови сакхетам лакхбалара тешал дора ишта, хаина наьха лаьтта бахача наха шоаш арендагIа казакий лаьтта лелаеча станицашка шоаш дIалархIари Галашкински юрта правленена ахча тела дезаргдоацаш мукъабоалийтари дIалехаш хиларо, хIана аьлча гIулакх ишта къаьстача хаина бахаш бола нах тIехьагIа дика баьхараш ца дIалархIа тарлуш хулар.

1898 шера Эса чIожа баьхи лоаман нах хьар дукхьала локальни лоархIам бола хIама хинна ца Iеш. 1905 — 1907 шерашка хиннача хьалхарча эрсий революцена кийчо яра плане шерагIа лоархIам болаш гIулакх дар. Хаина бахаш хинна ахархой бар 1877 шерари восстаний хинначул тIехьагIа лоаман наьха категорешта юкъе эгара хьалха дукхьали а дийна вIаштIехьабаьнна а цу ханарча официальни Iаьдалашта дукхьала гIойттараш. Из дир цар Iаьдала дукхьала шоаш моллагIа хIама дича, наказани шоашта кхыча ца хачул чIоагIагIа ергйоала бокъонца шоашта хоашие ха.

Шоай нахара хьалаш тоадара Нохч-ГIалгIайче ахархоша лоттабаь къовсам еррига Росс пачхьалкха Iаьдала дукхьаларча болама даькъа а хила дIаоттар. Цу наькъа гIо дир из 1917 шера октябрь бетта хабаткий гуртала хьисапе кхайньаь социальни нийсхо тарийоалае.

Х. АХМАДОВ,
Нохч-ГIалгIай историе, социологе, филологе Iилма талламий института Iилмай балхахо.

ЦIЕРАХОЙ ЯХЬЕ БАЬННАБ

Назрановски Агlаъ [illegible]

[illegible] 130—140 процент [illegible]

[illegible]

М. ВЫШЕГУРОВ.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

НОМЕР ЦАI ЙОЛА ДЕКХАР

Лаьттан шара тайп-тайпарча моттигашкара миллионаш бола нах тIема кхерам дIабаккхара тIехьарча къовсама юкъе даькъа лоацаш ба. Цу къовсама хьалхарча мугIарашка латт Советски Союз е кхыдола социалистически мехкаш. Малхбузен мехкашка еш йола тIема дукхьаларча болама юкъе даькъа лоацарий массови демонстрацеш «ДIадаккха ядерни герзаш Iоаделаа!», «СССР-о яхачоа раьаш хила!» яхача лозунгегIа чаккхьола.

ООН Генеральни Ассамблей сесси шерра хьалоацаш я тIехьхьара лоархIаме советски машара инициативаш. Вай мехко кхычарел хьалха тIа ядерни герз тохаргдац аьнна шийна тIаийца декхар, деррига ядерни тохьамаш дизза дехкара хьакъехьара предложени, кхыраш. Эггара хьалхарча политически комитете СССР-еи кхыча цйс социалистически мехкеи делегацеш ювийта оттаяь герзаш дIадахара йолча комитета йола «Ядерни герзаш дIадахара программа кийчъяра хьакъехьа тIехьа ца а тетташ переговораш дIайолаяра» рекомендаци чуйоагIаш йолча резолюце проект.

Из проблема къоастаеча тIехьа тетта йиш йоацаш хIама хилар гуш да тIема кийчоега дукха ахча дIаохийтара бахьан долаш дуне кIалдиса долаш хиларах а. ООН специалисташа даьча лоархIамех цу гIулакхага хIара шера дIаухийта ахча хIанц 600 миллиард доллар да. Цу астрономически суммах цхьалагIа дакъа дIадохийт шийн эникхама низага диллача Хиросиме чухессача бомбал миллионазза низболашагIа долча ядерни герзий запасаш совъяхарга. Ядерни катастрофа хилара кхерам лакхлуш ба ВIашагIкхийттача Штаташна «доалуп оттадаь» е «КIезиг-кIезига» ядерни гера юкъедаккхара хьакъехьара доктринаш, ядерни канфликт «хила иш хилара» е «хилча бакъахьа хилара» идеяш, тIеххьарча хана царна IотIанхеташ «бIахь бал» ядерни тIом яха концепци а йолаш, тIаэцар бахьан долаш.

Советски машара инициативаш хьаллоацаш, дунен халкъашта юкъерча общественноста, цу даькъе американски яр а йолаш, шерра гIозараш эгIаздаха чIоагIа дукхьаладаьннад халкъий кхело бехкенхаме шие ца лоархIаш а ядерни тIема ала на дуне чухоссара бола кхерам тIатувсаш а вашингтонски администраце лаьцача агрессивни наькъа. Бахача наьха дерригача тайпах бола миллионаш американцаш дIадехаш ба ядерни тIема кхерам дIабоаккхара тIаергзаль йола Советски Союзе машара инициативаш Вашингтоно хьаллацар. СССР-е цара гIулакхаш тоадари наьъа тIа из ялар.

Советски Машара Программана КПСС XXVI съездо керте оттадаь дола эггара хьалхара ярех йола сага бокъо — вахара бокъо Iалашъелла вай партена, вай халкъа хинна ца Iеш, планета тIарча дерригача халкъашта а бокъонца номер цаI йола декхар хинна дIаоттад.

ПОККХИНЧА МОНОПОЛЕЙ МАЗАШ

16-ча ноябре дена 21 ноябре кхаччалца дерригача дунен тIа чакхдоаккхаш хиннад транснациональни корпорацешта (ТНК) — дунен халкъашта юкъерча йоаккхагIйарех йолча, цу даькъе эггара хьалхарча аргIагIа американски ярш йолаш, монополешта дукхьаларча гIулакхий дунен халкъашта юкъера кIира. Из цхьа бахьан доацаш дац. Цу даькъе ноплаш йолча техникхочо Г. Морре яззу ТНК гIулакхаш «мехкдаьтеи урани дакихар, электромашиностроени, химически, металлургически промышленность, синтетически хьасий хьадер, судоходство и т. д. санна долча лоархIамеча декъонка дунен рынок дIалоцар дукха Iалаь мате йоккхийча корпорацеш футтаройна вIашагIбелла барг» ба, яхаш. Бокъонца гуш да, белгалдовх но, «дедIадоагIаш дола мехкаш шоай лоламагIа дегIахар социдари боккъонча боли кхерам ца болла».

Капиталистически дунен доазонашка транснациональни корпорацешта деррига доал бе доаллаш хилар белгалдойлаш да доазонел арахьарча еррига капиталовложенеех 80 процент совгIа ярш цар тIахьожам лоаттабеш хиларца. ДегIадоагIача мехкашка дукхьал цхьан США-е алхха дукхьала лелаш инвестицеш а 40 миллиард долларал тIехйоалаш я. Американски корпорацей доазол арахьарча филиалий продукци хIана дизза совгIа езагIа я американски экспорта берригача маьхал.

Транснациональни корпорацеша шоай бе ехкан Азера, Африкера, Латински Америкера найдане оахкалаш довхка дуккха моттигаш. Кхом ца беш царна эксплуатаци а еш искусственно лохача боарамаш тIа лоаттаду цар минеральни бийдала маьхаш. Цунца цхьана дунен боахама бувзамашка колониализмах юхедиса гIулакхаш, дунен халкъашта юкъерча торговле механизм шоашта ловча тайпара дIаюха лестаяр чIоагIду. ДегIадоагIача мехкий лаьтташкара довккха рузкъа дIаккхухьаш латтача хана уж мехкаш дуккхача хана лаьрхIа шоашта лоала а оттадеш. Из бахьан долаш, масала, Латински Америкера американски инвестицей 80 процент Iалашъяь я цул Iалама рузкъашта эксплуатаци еш хьабоагIача пайда чотагIа.

Транснациональни корпорацеи гIулакхаш, эггара хьалха, колониализмана кIалхара а даьнна дегIадоагIаш долча мехкий экономике шоаш лаьца позици чIоагIъяраш шерьяраш тIадерзадаь да. Уж мехкаш — дунен тIа бахача нахах ахаш совгIа нах бахаш йола 100 совгIа пачхьалкхе я. Бакъдараша хьахьохаш ма хилара, социализм дегIаяри колониальни система йохари бахьан долаш ишта нийсденна дунен тIара низаш шийгахьа совле йолаш хургдолаш хувца гIерташ хиларах империализм юхайланза я. Транснациональни корпорацеша дегIадоагIача мехкашка ледаду гIулакхаш, царна карагIдаьнначоа уж тIаккхувдилга империализма стратегена чудоагIаш дола цхьа дакъа да.

Транснациональни корпорацешта дукхьаларча гIулакхий кIира хьахьекха ма хиллара, дунен таш-тайпарча довккъошкара миллионаш бола нах из цIенхашта кхерам болаш хIама долга кхетадеш цу кхерама дукхьаларча къовсама юкъе хьинаре даькъа лоацаш ба. Империализмаеи колониализмаеи дукхьала дола деррига низаш парцагIдахара йоккха лоархIам болаш хIама да из.

КОНФРОНТАЦИ ХЬАЛЬ

Вашингтона хиннай американски пачхьалкхий организаце (ОАГ) Генеральни Ассамблей сесси. 1947 шера США-с вIашагIъеллача цу тIема политически блока кийчарчаI доацаш хьалхе лелаеш, континента тIара къамий-мехкий мукъалеи болам тIабара ОАГах пайда ийбеш американски империализм хинна дуккха ха я. Цхьабакъда, тIехьарча хана блока лелаедачешка США-и организаце дукхагIболча членаштеи юкъе тIехь-тIехьагIа чIоагIлуш йоагIа конфронтаце атмосфера.

Уж хувцамаш хиннад, цхьан оагIорахьара Латински Америкера ВIашагIкхийттача Штатийн цар кхоабаш йолча антидемократически режимийн оагIонгахьара дукхача хана доал делтеи эксплуатаци елгеи дIадаккхара тIехьара болам чIоагIлуш боагIаш хилар бахьан долаш. Вокх оагIорахьара, Рейгана администраце цул хьалхагIа хиннарел гIожагIча формагIа, юхалетт американски монополешта тIалоаттабу Iотнъам дIабаккха е из мелбе латиноамерикански мехкаш гIерташ хилар. США хьалха а санна Латински Америке ший политически, экономически, тIема Iотнъам чIоагIбара йолча инструментах санна ОАГах пайда эца гIерт. «Коммунистически кхерам» ба, из «коллективно юхатоха» беза, яхаш доацар я дувцаш.

Уж хьадага а дувцаш дувцаш дола хабараш фу мах болаш да хьахьекхар Фолкленски (Мальвински) гIайренаш бахьан долаш хинна конфликт йолча хана США-с лаьцача позице. Аргентинане дукхьалара английски агресси чIоагIа хьал а лоацаш Вашингтоно леладаьча гIулакхаша еррига межамерикански системана юкъера кризис хьалхьовйир. Кхыметтел эггара консервативнегIа йолча латиноамерикански режимашна а Вашингтона из позици лаьрхIар ВIашагIкхийттача Штаташа шоаш хьахкайкаяь йола «Монро доктрина» гIожагIча тайпара толхаяр санна, цхьаькха хIаманца тъулабаь а боацаш тешам бозбар санна.

Дукхьал цунца дашха доагIаш да ОАГ вашингтонски сесси йолча хана делегаташа даьча къамаьлашка «эIамагIболча партнерий» суверенитетах доаг ца хеташ ВIашагIкхийттача Штатий империи вийъ тарцатьа лоархIаш чIоагIа оазаш екаш хинна хилар. Американски делегаце шийна мел могар даь дале а «коммунистически кхерама дукхьаларча къовсама» ОАГ оарцагIъячкха гIерташ, сесси чIоагIа хьадехаш хиннад Латински Америках машара зона елга. Аргентина, Мексика, Перу кхыча мехкашкарча гIулакхий министрий къамаьлашка, Бразиле викало даьча къамаьле дика хоулы хиннад латиноамерикански пачхьалкхений хьашташ Вашингтон вIалла лоархIаш ца хилара уйла, цу хьаштий йоакхо е езараш уж шоаш хилар.

Ишта, ОАГ вашингтонски сесси цIаьхха а тешал дар Латински Америка кIоаргаленашна парсIаю езара болам дIахо дегIадоагIаш хилара. Советски Союзо хьаллоац Латински Америка халкъашин правительстваш шоай доламе хилара, машарга, демократега, социальни прогрессага кхача гIерташ хилар.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ФРГ. [illegible] Франкфурт-на-Майнера [illegible]

ТАСС фотохроника.

КАЛЕЙДОСКОП

«ЦIОКЪ» ЯХА ОПЕРАЦИ

ЦIокъаш вIаштара дах а ьяппа Инде дIайолаь кампани — цаго Iалама йоакхо еш тер лар хьаькъохкаш дола масал. Цу деша тIа уйла сецай Вале (Индонезе) хиннача гонахьара Iалам лорадара йолча дунен халкъашта юкъерча конференце доланхошкой.

— Ер бIаьшере хьалоаллаш шовзткъа эзар цIокъ хиннай Индие, — яхаш аьв юхьлийски Iилмахочо, «ЦIокъ» яхача проекта директора Х. С. Панвара — 1972 шера кхоачаш 1827 мара из дусаш кIезигденнад уж. 60-гIа шераш чакхдоалаш мара кхетадандар оаха Индерча оахкарий аьлланна фу дадара кхерам тIаэтталга. Цу хана тIайийнар «ЦIокъ» яха проект. 1970 шера ишта геттара дийхкар цу оакхарашта чарахьал делга. Цу цхьан хаина хьайир массеехкъамаш парк, еррига а лаьрхIача 15800 квадратни километр чулоацаш цIокъашта лаьрхIа цхьайтта заповедник. Цу гIулакха кхачанна дIа а йихьа [illegible] дар ялх эзар гIахьа 40 юрт. «ЦIокъ» яха проект чакхйоаккхаш хиннарий болхьшча бола тIом бе бийзар браконьерашта духьала укхаза кIигIленаш юв гIаш а, тIом беш а, нах боабеш а моттигаш кийсъелар.

Индийски специалисташта кхоачаш кхаьчар, — йоахар дIахо Х. С. Панвара. — Iалам лорадара Дерригдунен фондагара. ХIаьта из кампани чакхъяккхара деррига хьежадаьр 10 миллион доллар дар. Хьайта кха лехьа доаллар. 1979 шера яьча переписо хьаьекхар цIокъарий 3015 кхоачаш дукхагIа хинна хилар. ДукхагIа хиннад сарч а, пиллаш а, носорогаш а, гамажаш а.

(АПН).

«ЙОЖАШ ЛАТТА ГIАЛА» КХЫ ЙОЖАШ ЯЦ

Пиза яхача итальянски городе Iоргъян на юнцаш йола «Йожаш латта гIала» [illegible] урагIарча сойна тIара гIоал ца йоалаш сецай. Моттигерча Iаьдалаша баьча хоамагIа Iалам мате дукхача туристий теркам тIаоцаш бола из шил тайпара архитектури гIара 1980 шера лена ца заттачара цхьа миллиметр хилзал меттахьа баьннабац.

XII бIаьшерене хьалъе йоллаьй гIала. Цу хана дена цуи бухь бухаца нийсбаьча, 5,23 метр гIоалдаьннай. XVI бIаьшерене лаьтто тIаукхар Iомадара [illegible] опыташта гIала оагIоне [illegible] лара пайда ийбай Галилео Галилеа.

Iилмахоша [illegible]

(АПН).

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕГIААХАРАХ ДАКИНА ЗУЛАМ

[illegible]

Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха а дицденнадац

Дукха шераш дIадахачул тIехьагIа Грозне юха а вIашагIкхийтар 84-ча къаьсттача форда стрелкови бригадаца а болаш фашисташта дуьхьала тIом беш хиннараш. ВIалла а йоргIйоацаш шоай цIи дIаяхийтай цар Кавказ бахьан долаш моастагIчоа дуьхьала лаьттача шерашка. Уж майра лийтаб Тийркал декъарча шаьрача аренашка немецки фашистех, бохабеш хIалакбаьб гитлеровцаш МагIалбика юххе.

Цу хана денз 40 шу дисал. Къона денал вроаттадаь шоаш лорадаьча лаьтта баьхкаб ветеранаш. ВIавшагIкхетарах тIадбахар а, тIем тIа байна шоай доттагIий дагалувцаш ю тIайгIа а холуш я В. И. Ленина цIерагIча майда тIа баьчча памятника юххе лизаш дахка фронтовикаш хиннараш болхача хана (сурта тIа).

Ветеранаш хинна 84-ча бригада тIема сийлен музей вIашагIъеллача № 15 йолча грозненски юкъерча школе, механьатта техникума, СГПТУ дешархой болча.

Шоаш тIом беш хиннача моттигашка вай республике, Къулбаседа-ХIирийче тIолла чакхбоала лерхI ветеранаша.

С. СУЛТАНОВ.
В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ДАЙМОХК ЛОРАБАЬЧАР МУГIАРАШКА ХИННАЙ ИЗ

Мескер-Юрта ях Мушаева Лиза. ЧIоагIа дукха деза цунна «А зори здесь тихие» яха кинолента.

— Дега чIоагIа ихоачара хет сона из фильм, — йоах цо.

Тамаш а яц: Лиза а хиннай цу фильме хьахьокха мехкарий санна дувен тIа эггара къизагIа хиннача тIем тIа дакъа лоацаш.

Цун да, Гакаев Машта, ГIойтIара вэ. Н. Ф. Гикало отрядаца а волаш, майра латаш хиннав из деникинцашта духьала. Каст-каста ший бераштa дувцар цо ший новкъосташа эрсаша, нохчаша, гIалгIаша Советий Iаьдал деакхаш майра баьча тIемах. Доккхал дора цо Даймохк тоалуш хиларах, унахцIена а долаш, хоза ший бераш хьалкхерах.

ТIехьагIа Гакаев Машта ший дезалца Грозне ваха вера. Цхьабакъда, ираз долаш дIадоладенна вахар гаьна ца лаьттар. Керда вахар дилла дукха ха яладехьа мехка боккха кIерам тIаэттар. МаIа нах фашистски оакхарий юхатоха тIем тIа бахар, царна мегта дIаувттар кхалнах.

ТIема дукъ хьаллоацаш хилар Машта йоI Човка а. «Красный молот» заводе станочница а йолаш, тIема заказаш ше кхо па еш, ден а бус а кхоачашдеш яр из. Производственни нормаш дуккха а тIехкхоачашйора къоначa комсомолка.

ХIаьта а ше дер кIелита хетар. Цун безам бар цхьан хана ший да санна, гера бе а делла, къплача моастагIчох лата. Заводе болх беча дукханешца цхьана Човка заявлени елар ше тIем тIа хьо жаьлга лехаш. Кхыча бесса хила тоам а бацар. ЕIаь дийнахьа Грозне хиннача тIем тIа дакъа лоацаш хиннача бIухочун йиIий.

ТIом геттара михьара баьннача хана, 1941 шу чакхдоаллаш, Гакаева ЦIеча Эскара бIухо яр. Кхаь бетта хилар из Краснодаре политически а тIема а гIулакхаш Iомадеш. Укхаза дийша а яьнна арайоалача хана, цунна ховра пулемет миштa тоха еза, гранаташ кхувса. Эггара халагIа хиннар дар лыжашца лела Iомаялар. Ше хьаллаьцар чакхдоаккхаш йолча йоIо из а Iомадир.

КIезига някъ баьбац лоамаш йоIо тIема шерашка. Дика кхоачашдора цо зенитни батальона командоване шийна тIадилла декхар: гIалат ца йоалаш ховра моастагIчун самолет мел лакха йоагIа. КIезига самолеташ чува хийтаяц Гакаева Човнас нийсса расчеташ ярах.

ЦIакхха а бицлургбац цунна Смоленски областе хинна къиза тIом. Кхалнаьха зенитни батальона чу а йоагIаш, советски мохк майра лорабеш яр из. Укхаза хала чов йир Лизайна (цох из цIи тиллараш цун тIема нешаш бар). Мотт дIалаьца ах шу совгIа ха яьккхар цо госпитале. Лораш дика хиларах, массане новкъостал а деш тоаелар из.

Когаш тIа уваэтта яле а, цун дег тIара бала лаьгIбеннабацар. МоастагIчох латаш, из эшавеш тIа-тIа гаьна йоалаш, малхбоалехьа дIайодар батальон. Лиза яцар цунца. Лораша къайле а ца еш, хьахайтар кхы тIем тIа яха цун йиш йоацилга. 1944 шера Лиза цIаера.

ЦхьоалагIа Украински, шоллагIа Белорусски фронташта чудоагIача тIема доакъошца а йолаш, чакхъяьннай из халача тIема наькъашка гIолла. ЙоагIеш лелаю цо «За победу над Германией» яха медаль.

Машара хана а цIийяла ца езаш къахьегаш хьайоагIа Лиза. Караганде шахте болх беш хиннай из, укхала вайзав цунна тIехьагIа ший мар хургвола Мушаев Узу. Болх баьб «Юбилейный» совхозе шекара свеклаш кхееш, ший марaца жа леладеш хиннай Гудермесски района цхьан колхозе. ТIеххьарча шерашка Лиза болх беш я Шалински района Мескер-Юртарча клубе.

Дуккхача шерашка бернате болх барах цунна еннай Ленински юбилейни медаль, социалистически яхье дукхаза коталонаш яьккай цо, коммунистически къахьегама ударник я.

Берригача советски наха санна, дувцилга доацаш, хьовбича а гоама ба цунна тIом. Деррига а сага дуьха долча советски мехка яха ший ираз хиларах доккхал ду цо.

М. КАРАТАЕВА

ДЕНАЛ ДОЛА СПОРТСМЕН

ОЧЕРК

Урус-Мартановски районе дика йовлаш а Бадаловгlар тайпан цIи. Хьинаре къахьегаш хьаьнала дезал ба цар барош. Да, Нурди «Центрспецстрой» Грозненски специализированни управлене тракторист вa. Болх дика а цIена а беш хиларца вола а вез из, лоархIа а лоархI цунна болх беча наха. Ниттa хьаьнала къахьегамхо а нана Хаита а. IалаьмаIс дукха ха я цо «Технический» совхозе доярка йолаш къахьега. Цул совгIа, то йиш а къегаш цун наьха тIа йоалла «Нана-турпал» яха медаль а.

Боккха дезал ба Нурде а Хаита а бар. Итт бер да цар — бархI воIи ши йоIи. Аттa дац иллал боккхача дезала довл де, харцахьа ца боалий таш, эхь-эздел долаш, къахьегама тIанхуаш уж хьалкхеба. Цудухьа доиман, арахьа а чухьа а, хьехар ду дезала даси нанаси харцдолчох, эздий доацачох уж лорабеш, дикачоа тIахьехаш кхетам луш.

Хийла, саррахьа боад беннача хана дезаш, ловзаш долча берашца цIайоагIача нанна бIарахьежаш, дезала а наьIбa а ловцаш доахаш, коара арахьежаш хулар юртара нах, лоалахой, барт-цхьоагIо йолаш дезал ба из, оалаш, хьохозар цкхарна шоаита.

Кхьетта даьна а нанна а гIо-новкъостал деш хулар, царна везагIен хьамсарагIен хета воккхагIа вола воI Руслан. Къахьегам безаш а эхь-эздел долаш а из кхуиш воагIаш хиларца доккхал дора цар.

Цхьаи дийнахьа борд-бердагIа вела а веина аьлар дас:

— Хетачох ираз долаш нах да вай, балха лоархIаш а дезаш а да вай, хIанзарчоа аьрдагIа боацаш, дика дезал ба вай. Бакъда, хийла уйла ю аз нахаре фу болх лохаргба хьогI цар, малагIа профессеш караерзаергьяхьогI, яхаш. Боккъал лар аьлча, Русланах, лор е юрист хилар ловра, сона.

Ший везача воIах лор е юрист хилар шийна лой а, Хаита аьлар маьрага:

— Дика профессеш я Iа дагалаьцараш, бакъда, сога Iа на хетте, дIахьоаде мегаргда Русланага из, цхьабакъда, из ца дича варгваш Iа цунга яхар хIаьта, ца аьлча бакъахьа хетар сона, берашта шоашта езаш, цар шоай дегаша къоабалъеш йола профессеш шоашка хержийтача бакъахьа я вай. Цар шоай я ха а зама а.

Цу къамаьла раьза хилар

Нурди а Цуйна ховра ший воккхагIа вола воI спорте тIаьхувш волга. Укхан шийна а дукхеезар спорт, бакъла, цунах ший берий профессеш хургьа аьнна доглдацар цуйна. Лоамароша цкъалцкъа лоархIаш хьаллаьна хIама мичал из, воккха мехул дIабаргба из безам, аьнна хетар Нурдена. Бакъда, кIошка кер чу массаза «кхехнаш» латтар цIи хеза спортсмен хила безам болаш йола уьлаш.

— Се аIамига волча хана денз хьогар со кIалтохаргагIа голла лата хоача нахах, — яхаш дувц Руслана. — цудухьа цу гIулакхах дика Iомаваза, аьнна, чIоагIо йир аз. ЧIоагIо яь ца Iеш, школе хиннача барцовски секце вахар. Цигара ваьнна Урус-Мартанерча берий кхелетарий спортиви школе Iомавелар.

— Эггара сона белгалагIа да 1971 шу, — дIахо тIатехар Руслана. — Цу шера Урус-Мартане хилар Нохч-ГIалгIайчен кхелетарий яхь. Цига дика аьттув баьлар са. Сона меттел, тха берригача дезала а доккха цIей хилар цох. Из толам баьхан долаш, хIанз цIи хеза волаш волча тренера Вагаев Дэге вийхар со ший секце Iомавала. Дийца варгвоацаш гIадиигар со цу гIулакхо. Дас а кхетадир аз леладер. Балхара мукъа ха йолча хана аха ваьлар из а да дакъа лоацача спортивни яхьашка. Ниттa кхаьчар со йоккхача спорте. Цу безамо якхийтар сога Нохч-ГIалгIай университета физвоспитане факультет а.

ХIанз Нохч-ГIалгIайчене меттел, мехка а доазол арахьа а вовзаш цIи хеза борец вa Руслан. Шоаза цо яьккхай СССР Герзанцарча Низий кубок, хиннав СССР Герзанцарча Низий чемпион. Из ва юниораштa юкъе мехка чемпион, спорта дунен юкъерча класса мастер.

...1977 шу. Болгаре дIахьош яр гIорваьшача болгарски спортсмена Колов Дана сийна хетаяь ший лоIамагIа кIалтохаргагIа латара дунен халкъашта юкъера турнир. Цу яхье цIи хезача республика спортсменашца Орцуев Хьасанаца, Бисултанов Асланбекаца цхьана цига дакъа лоацаш вар ниттa цIи хеза воаца Бадалов Руслан. Цига бронза медаль яьккхар Руслана. Цу яхьах лаьца цо ше дувц. —

— КхоалагIа моттиг яккха мара кхы аьттув баланзар са цу яхье. Са нис на тоьаш хилаьзар из. Цига хьалхара моттиг яккха торо йолаш вар со. Финале дакъа лоацаш вар со, вай Марта Александраца, турнечунца Каравадживицa. Цхьа штрафной очко йоалаш кхаьчавар со цу финале, цудухьа, натаьь санна, из турнe эшаве са вIаштIехьдаьнинадаларе, аз йоаккхар чемпиона цIи, хIана аьлча, финала тIанхачалехьa хьалхагIа латаш турнечо Марта эшаваь хиларца. Хьалхара период чакхъьялар счет 4:0 йолаш котало согахьа йолаш. Цу гIулакхо тешавьалга дарий я хац, лерттIа ца латаш лаьтIесзар со. ШоллагIча периодах шоаза предупреждени йир сона. Фу дар хац из сона — вIалла из ца йоалаш хилар сона из латар. Латар чакхдала цхьа минут эшаш цхьаькха предупреждени йир. Изм хетачох, нийса а яцар. Счет 1:3 согахьа иле а, коталo туркечоа дIаелар...

Гуш да из Руслана Iалаьмате чIоагIа Iаьткъалга. Цудухьа цу хана денз ледарло шийгара ца гойташ хьавоагIа из. Цул тIехьагIа Русланах хул Российски Федерацe чемпион.

Къулбаседа ХIирий АССР столице дIахьош яр из чемпионат, чакхйоалаш яр 74 килограмм дозал долча спортсменашта юкъера финальни яхь. КIунса тIа бар орджоникидзевец Гусов Олеги Бадалов Руслани. Счет 9:1 йолаш котвоалаш латтар хIирий борец. Пхийр массехк секунда мара яцир. Сихъенна удар уж'а. ФуннагIа даь а, Iотоха веза из, яхаш хьувзаьлар Руслана уйла. Катеха Олега чIоагIача кулгашкара кIалхара а ваьнна, кIалара хьалъайваь Iотехар из Руслана. Тхьовра Руслан цIшар-кх, аьнна хеташ кхерaш баьгIача вай спортсменашка гIадбаха цIоагIа даьлар. Ниттa хилар Русланах Российски Федерацe чемпион а.

Цу хана цунах цецбаьннача спортсменаша а тренераша а аьлар: боньонца чемпионий оамалаш йола борец ва из, аьнна.

Из оамал гучайоаккхаш дукха латар хиннад Руслана. Город Бресте дIахьош яр дунен халкъашта юкъера турнир. 74 килограмм дозал долча спортсменашта юкъе цига дакъа лоацаш вар бархI мехкара 22 борец. Царна массанена юкъе ираз долашагIа Руслан хилар — чемпиона титул цунга кхаьчар. Укхаза а дIахайтар цо ше мялув. Ниттa хилар Русланах дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер.

1978 шу. Городе Тбилисе чакхйоаккхаш яр традиционни хинна дIаэтта дунен халкъашта юкъера турнир. Iаяха цига Русланах тешаш баьцар специалисташ. Бакъда, цу гIулакхах лаьца кхы тайпа уйлаш яр цун тренера — СССР заслуженни тренера Вагаев Дэге а Руслана ший а. Цига Руслана юххера вIашагIлатар хилар цIи хезача борецашца тбилисцаца Г Масаврашвилицеи махачкалинцаца М. Абдул-Муслимовцеи.

ХьалхагIа шийх тешам боацаш хинна специалисташ цецбоахаш уж шаккхе а, говзал а денал а гойташ эша а ваь, Руслана хьаьаьккхар дошо медаль. Цу хана дена тешаш яха баьлар Руслана цIи специалисташ, а тренераш а.

Цул тIехьагIа цхьа шу даьлча Ленинградски областерча Кириши яхача городе дIахьош яр РСФСР халкъий VII Спартакиада финальни яхьаш. Цига а из чемпионски характер гучаьаккхар Руслана. Цунах хилар цу спартакиада чемпион. Цул совгIа, цига цунах тиллар «74 килограмм дозал долча спортсменашта юкъе дикагIвар» яха цIи.

Укх шера город Орджоникидзе хилар ший лоIамагIа кIалтохаргагIа латара СССР 38 чемпионат. 10 дозал категорех цига дакъа лоацаш вар 250 спортсмен. Царна юкъе 13 заслуженни мастер, 53 дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер: дунен, Европа, Олимпийски ловзаргий чемпионаш.

Массанена дин ца луш галаттаргда цига Руслана цIи хезача Воробьев Юреца хинна финальни вIашагIкхетар. ХьалхагIа массехказа дикагIа аьттув боалаш хинна Юрий минута совгIа айваь ловзавеш леладаь, цхьа говза Iо а теха, Руслана яьккхар СССР чемпион яха сийдола цIи.

Из дар ший 26 шу доалаш Руслана дийна даь берийте совгIат.

Руслан хинна Iаш цу къаьнала дезале ший кхел спортана йийза. Цун эIамагIа бола вежарий — Iадлан Iалухад, Мухьмад, — уж а ба ший лоIамагIа кIалтохаргагIа латара спорта мастераш. Укх деношка кхы цхьаькха кхаь кхаьчаб цу дезалга: Руслана а Iалухада а яьхар шоай дозала категорех Нохч-ГIалгIайчев чемпионий цIераш.

Вай ханарча вахара белгало я из Вай социалистически Даьхен баьшалонаш.

ХIаьта хIанз фу деш ва Руслан?.. Из укх денoшка Канаде вахав. Укх бетта цига хургйолаш я дунен халкъаца юкъера турнир. Цига цунна цхьана вай мехка сий доаккхаш хургба укх шерара СССР чемпионаш — Харьковера Мамедов Тельман, Тбилисера Гигаури Давид, Каслера Вигаев Борис, дукха кхьбола советски борецаш. Цул совгIа, цу турнире дакъа лаьца ца Iеш, цу меттиг кхаь штате цар чакхдоаккхаргда «СССР — Канада» яха вIашагIкхетараш.

Цига а Руслана аьттув балар лов вайна.

АБАДИЕВ Бек.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ВАЙ ВАХАРА ХЬИСАП

«ЕР ЛАЬТТА АЗ САЙ ДА АРГДА»

Хаоттам хувцалуш боагIар. ХIанз-хIанз ведара чура санна догIа доагIаргда оалийташ Ножай-Юрта ситале къайлаьккхаяр Iаьржача морхаша. Цу тайпарча дийнахьа хIаравар цIагIа саца ловш хул, бакъда, таханара ди къаьстта ди дар. ХIара цIагIара нах хIана бац эьна кийчлуш бар цIейга санна, цхьаннахьа баха.

«Мича болх-те ераш?—аьнна хаттар отт.

А. И. Антонова я № 1 йолча Ножай-Юртарча школа хьехархо, халкъа просвещене отличник, хIаьта укх денoшка цунна енна «Знак Почета» яха орден даькъала йеца гуллуш бар юртахой.

Корах арахьенош, баьдлуш латтача сигаленга бIарглоккхаш, вала чу гIолла сатем боацаш дIа-юха ухар хьехархо. Из кастаде йиш йолаш а дар, хIана аьлча, тховсара юртахошца хургдола вIашагIкхетар тхьайн цхьаь шу хьалха Волгоградера Нохч-ГIалгIайчене болх бе енача А. И Антоновайна ше хьабенача къахьегама наькъ ийог яр санна дар. Зал кIезигa-кIезига юлаш хьалъюлаш латтар. Александра Ивановнайна дика бовлар гулбенна нах, миштa бовлаш уж хIара дезало хIана бац аьнна, цун дешархой хилча! Дова хIара дешнера хьалаш, царна хьалхашна малагIа проблемаш увит. Цул совгIа, нертсовета депутат хилча.

[illegible]

малав ала ца юхьаш латтар, бакъда, дего Муса ва из йоахар. — Са кIаьнк, — аьлар цо. Из ва а вар Ибрагимов Муса — боккхача Ибрагимовгlар дезалера цаI. Москве МГУ дешаш волчара цIавенав из ший хьамсарча хьехархочоа дениз совгIат даькъала дувца.

...Юххьаца Александра Ивановна Ножай-Юрта енача хана хала дар хьехархочоа, хIана аьлча, цо хьехача юккхьанцарча классашнарча бераша кхетадацар эрсий меттала шоашта дIахьехар. Бераштa вIалла а эрсий мотт хацар, ше фу дича бакъахьа да хацар къонача хьехархочоа. Кастта массар а зийра Антонова дукхача хана книжкаш дешаш агIилга о дикка ха яхача мара школера чу ца ухилга а. Къона воI массарех из лечкъадеш нохчий мотт Iомабеш хиннаяр. ХIаьта, нах цецбоалаш цхьан шера боккъонца из мотт Iома а бу цо.

Цу гIулакхо торо хилийтар эрсий мотт хьехара дикал лакхъялийта.

ХIаьта, балхара чуйодаш сатийна йолар, хIана аьлча, цун тIехь-тIехьа Iиндоргiа санна воагIаш хулар айхье аIамига саг, хьехархо Шарип. ТIехь-тIехьа воагIа а хьагIа[illegible] [illegible] хургвацар.

[illegible]

С. [illegible]

ФЕ ХИЛА

Наькъашка хула зуламаш дукхагIча дIьнъе транспортни средстваш лелаеча наха йоагIача тайпара наькъаш на [illegible] боккъонаш кхоачаш ца яр бахьан долаш хул. Уж боккъонаш лерттIа лелагш хилча ца хила тар луш хIама да укх суртех цхьане тIа вийна гуш дола [illegible] 78-24 ЧИГ йола ГАЗ-24 «Волга» тIехьашнахьара грузовика тIатохар санна йола хIама. Автомобила водитель сов сиха ваза йоаш хиларах хинна зулам да из. Праза саг из ловзавеш чакхдаьннад. Бакъда машина зу бьагIа нах [illegible]

Транспортни средствай во [illegible]

Г. МУРАДОВА
сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаа».
8.45 — Мультипликационни фильмаш.
9.30 — Спортах дола документальни фильмаш.
10.10 — П. И. Чайковский. Скрипкаи оркестраи лаьрхIа пхи пьеса.
10.05 — «Керадараш».
14.30 — «Керадараш».
14.50 — Документальни фильмаш.
15.35 — Абхазски АССР Паччахьалкхен хоровой капелла концерт.
16.10 — Я. Розова драматурги.
16.55 — «Дошо хьоасий узла суйре». Центральни телевидени Гуртсоюзни радион Новъкача берий хора хазахара группа дакъа а лоацаш йола музыкальни передача.
17.25 — «Кхирхой адресаш».
18.45 — [illegible]
19.05 — «ХIара [illegible]».
19.30 — «Оаха БАМ [illegible]».
19.50 — Кремлевски съездий Двореца искусствий говзанчий концерт.
21.00 — «Хаа».
21.45 — «Салтий мемуараш». Фильм [illegible]. «Пехота — пехота ю». Телевизионни документальни фильм.
23.40 — «Тахан дунен тIа».

10.30 — «Киношахьбара клуб».
11.30 — «Керадараш».
14.30 — «Керадараш».
14.50 — «ДелагIалгIча мерий коммунисташ». Документальни фильмаш: «Керттера новкъа», «Тха секретарь».
15.50 — «Са Даьхен аллаш». Концерт.
16.15 — «Эрсий къамаьл».
16.45 — «Советски ЦIеча эIарна музей». Документальни фильм.
16.50 — «Мичад [illegible] зурналисташ».
17.35 — Московски милице духовой оркестра концерт.
18.00 — «Подвиг». Сталинграде немецко-фашистски ждар тIаьтахара 40 шу дизарга.
18.30 — «Салькеране потешки».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета депутаташа дуьц.
19.30 — Футбол. УЕФА Кубок. Финала барахIагIа дакъа. «Спартак» (Москва) — «Валенсия» (Испани).
21.00 — «Хаа».
21.45 — Эхрана тIа — киноновели. «Сагакъоллер».
23.00 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — IуйранагIа гимнастика.
8.15 — «Снабжени гIулакхаш». Документальни фильм.
8.33, 9.45 — Природоведени.
[illegible]

7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.25 — Инструментальни музыка (гIалгIай меттала).
9.15 — «[illegible]». Видеоний обзор (гIалгIай меттала).
9.30 — «Вахаа замахо» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
[illegible] — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Кертера мехкар». Корреспонденция (нохчий меттала).
16.10 — «Культура [illegible] кхетамца [illegible]». Беседа (гIалгIай меттала).
16.21 — Юрта болхаш хьалхалаттараша. [illegible] (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда [illegible] (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш ([illegible] меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
[illegible] — Хоамаш.

УКВ

[illegible]

24 НОЯБРЬ

[illegible]

РАДИО

[illegible]

ТХА АДРЕС: [illegible], г. Грозный, Мамакаев ул. 83. Телефонаш: редактора — 2-15-57, редактора заместителан — 2-85-07; [illegible] — 2-14-66 [illegible]

НАШ АДРЕС: [illegible], г. Грозный, ул. Мамакаева 83. Телефоны: редактора — 2-15-57, заместителя редактора — 2-85-07, ответственного секретаря — 2-14-66 [illegible]

«Грозненский рабочий» издательствон типографи, Мамакаев, 83. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мамакаева, 83.

Газет арахула шинарен, еран, шоттен денешка